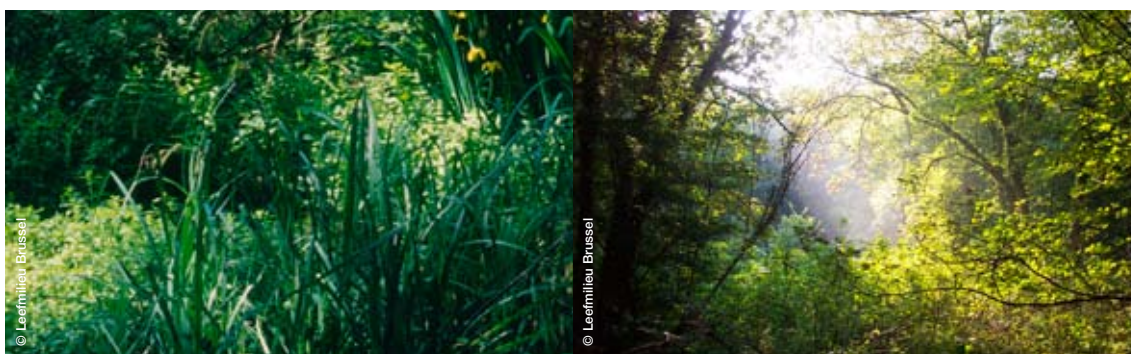

HET KINSENDAAL-KRIEKENPUTRESERVAAT

Een stuk natuurbos in hartje Ukkel

Niet ver van het station Kalevoet in Ukkel ligt het natuureservaat van Kinsendaal en zijn uitbreidingen in oostelijke richting: de Kriekenput en het Herdiesdomein. Samen vormen ze een halfnatuurlijke ruimte van bijna tien hectare met een opmerkelijke diversiteit (moerasachtig of gemengd bos, drassige weide of hoge grassen, verlaten boomgaarden, braakland, bronnen, beekjes, een vijver). Het is trouwens een belangrijke schakel in het blauwe en groene netwerk in Brussel.

EEN VLEUGJE GESCHIEDENIS

De eerste schriftelijke vermeldingen over het gebruik van dit terrein dateren van de middeleeuwen. In de veertiende eeuw wordt het domein van Groelst opgedeeld: een van de percelen wordt het Kinsendaal. Het hangt in die periode af van het feodale hof van Affligem.

Het domein – ‘Het Hof te Glatbeke’ – (gronden, boerderij en bijgebouwen) blijft generaties lang in het bezit van de families Van der Straeten en later Waslanski. In 1828 volgt de verkoop aan Alphonse Marbais du Gratry, een adviseur bij het Rekenhof, die er belangrijke werken uitvoert. Het landhuis van de laatste eigenaar (baron Van der Linden d’Hoogvorst) wordt een neoklassiek kasteel, met paardenstallen, koetshuis, tuinierswoning, vijver, moestuin, serres, siertuin en fruitbomen.

Tussen 1855 en 1883 vergroot Kinsendaal in verschillende stappen, met de aankoop van beboste gronden op de rechteroever van de Groelsbeek, die zelf deel uitmaken van het vroegere Groelstdomein. Die vormen het huidige Kriekenput. Die naam dankt het domein aan de kriekenbomen die langs de huidige Engelandstraat stonden, maar er is nooit een aanwijzing gevonden dat er ook een waterput was. Tenzij de naam verwijst naar het diepe dal op deze plaats.

Charles Woeste, de leider van de Katholieke Partij en minister van Staat, werd in 1890 eigenaar van Kinsendaal. Zijn familie verkocht het kasteel en het prachtige romantische park op haar beurt door in 1924. Het kwam in handen van nog twee eigenaars voor het ten prooi viel aan verwaarlozing.

In 1960 kwam de 7,4 hectare van Kinsendaal in handen van de Immobiliën Vennootschap van België, met de bedoeling om het te verkavelen, na drainering en aansluiting van de bronnen op de riolering. Het oude kasteel was zwaar beschadigd na een brand in de Tweede Wereldoorlog en werd afgebroken. Het westelijke deel van de tuin werd genivelleerd en de vijver gedempt. Met het oog op de komst van nieuwe bewoners werd de Engelandstraat verbreed.

Toen dook een andere bedreiging op: de aanleg van de zuidelijke ring rond Brussel. Om de wijk te beschermen, stelde de Ukkelse gemeenteraad in 1974 voor om Kinsendaal als groene zone in te kleuren. Vijf jaar later gebeurde dat ook. Een schadeloosstelling van de Immobiliën Vennootschap drong zich op. Een tijd lang werd het park niet onderhouden en zo kregen de natuurlijke plantensoorten de kans om het in zijn ongerepte staat te herstellen. Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest kocht het dan op 4 maart 1988 aan. Het wilde de ecologische waarde ervan veilig stellen en verleende het domein het jaar daarna het statuut van natuureservaat.

ALGEMENE BESCHRIJVING : ONGEREPTENATUUR

Het domein van Kinsendaal-Kriekenput lag er sinds het einde van de Tweede Wereldoorlog verlaten bij en groeide zo uit tot het huidige halfnatuurlijke gebied waar verschillende milieus harmonieus samengaan.

In het uiterste noordwestelijke deel van het reservaat werd een vijver van ongeveer 3800 m² heraangelegd op de plaats waar er al een waterplas was in de negentiende eeuw, maar die men veertig jaar geleden dichtgooide. Toen het water weer in de zone stroomde, zijn verschillende bomen afgestorven of omgevallen. Zo vormde zich midden deze warboel van bomen een voorbeeld van een ondergelopen bos, een heel interessant ecosysteem dat tegenwoordig heel zeldzaam is in Europa.

Het hydrografischnetwerk van Kinsendaal-Kriekenput wordt gevoed door een aantal bronnen en speelt een belangrijke rol in het reservaat. De Kinsendeek vloeit door het Herdiesdomein en de Kriekenput en mondt dan samen met de Geleytsbeek uit in het Kinsendaalreservaat. De Groelsbeek ontspringt in het uiterste zuiden van Kinsendaal en stroomt naar het noordwesten, waar ze in het andere uiterste van het reservaat water levert voor de bovengenoemde vijver.

De Geleytsbeek komt van het nabijgelegen domein Papenkasteel. Vroeger mondde ze uit in de riolering, maar nu sluit ze weer aan op het hydrografischnetwerk van Kinsendaal. Zo ontstond er in de barsten waar water doorsijpelt, in de buurt van de bronnen en langs de beekjes, een moerasachtig bos met een overwicht van elzen en essen. De grasachtige planten zijn hier heel divers: bittere veldkers, kruipend zenegroen, moeraspaardenstaart, wit hoefblad, wilde engelenwortel, kattenkruid, enz.

Elders zijn door de jaren heen gewone esdoorns, essen en haagbeuken beginnen groeien tussen de oude bomen uit de negentiende eeuw. De struiken en heesters (kornoelje, vlier en bessenstruiken) groeien er ook overvloedig. Het geheel vormt nu een gemengd bos met een heel dicht en moeilijk doordringbaar onderhoud.

In het noordwesten van het domein, waar de Kinsendeek en de Groelsbeek in de Geleytsbeek uitmonden, kunnen wandelaars op een houten ponton stappen langs een open plek en een weide met hoog gras, rijk aan insecten. En ze hebben een uitzicht op een kleine moerasachtige weide meer naar het zuiden, ter hoogte van de Kriekenput, waar de Groelsbeek doorheen stroomt. U kunt er adderwortel, moeraspirea, engelwortel en kattenstaart observeren.

Langs de loop van de Geleytsbeek zijn nog enkele resten van het vroegere landschapspark, waarbij een valse rotspartij in cement met een leuk watervalletje.

Om de biologische rijkdom van het natuurreservaat te beschermen, worden de voetgangers naar de minst kwetsbare en gevoelige delen omgeleid via een netwerk van wandelpaden en pontons. Het is belangrijk dat ze daar niet van afwijken.

Er ligt een speeltuin op een stuk opgehoogde grond in het noordoosten van het domein in een bocht van de Engelandstraat.

De Groene Wandeling waarlangs fietsers en voetgangers rond het Brusselse Gewest kunnen trekken, door of vlak bij zoveel mogelijk parken, bossen en groene ruimten, loopt door de Kriekenput en via de Engelandstraat langs het Kinsendaaldomein.

OPMERKELIJKE FAUNA EN FLORA

Het bos van het natuurreservaat Kinsendaal-Kriekenput is moerasachtig en telt veel holle bomen. Daarom kreeg het in 1996 een erkenning als speciale beschermingszone Natura 2000 in toepassing van de Europese richtlijn 92/43/UE. Dit open en bebost terrein vormt samen met dertien andere domeinen in het zuiden van Brussel een voedingsgebied voor elf soorten vleermuizen. Ze worden aangetrokken door de grote aantallen insecten die er leven en ze vinden er in de holle of met klimop begroeide bomen een geschikte leefomgeving. Dit statuut verplicht Leefmilieu Brussel – BIM tot een beheer dat rekening houdt met deze specifieke habitats.

Verskillende bronnen en doorsijpelplaatsen voeden het hydrografisch netwerk van Kinsendaal-Kriekenput met kwalitatief hoogstaand water. Dat vergemakkelijkt het behoud in de vijver en de Geleytsbeek van de stekelbaars, een kleine vis met op de rug een harnas met drie stekels. Bij de tweeslachtige dieren zijn ze er kleine en alpenwatersalamanders, bruine kikkers en padden.

Wilde eenden en waterkippen profiteren eveneens van dit kwaliteitsvolle waterrijke milieu en bouwen nesten in het reservaat. Maar er zijn ook andere opmerkelijke bezoekers: ijsvogel, grote gele kwikstaart en bosrietzanger.

De avifauna van Kinsendaal-Kriekenput is in feite bijzonder rijk. Er zijn niet alleen waterminnende vogels en soorten die je overal in Brussel vindt zoals houtduif, ekster en grasmus. U vindt er ook een groot aantal vogelsoorten die in holen leven, zoals de groene, de grote en kleine bonte specht (die laatste is niet groter dan een mus), de zwartkopmees, de boomklever en een aantal typische bosvogels zoals de fitis, de zanglijster en de Vlaamse gaai.

De bomen die in het midden van de negentiende eeuw werden geplant bij de omvorming tot romantisch park in Engelse stijl, vormen een van de grote rijkdommen van het natuurreservaat. Sommige zijn waardevol omwille van hun formaat, zoals een Oosterse plataan (*Platanus orientalis*) en een Canadese populier (*Populus canadensis*). Andere behoren tot een specifieke soort (zoals de tulpenboom – *Liriodendron tulipifera*) of zijn heel zeldzaam zoals de kleinbladige kastanjelaar, een struik die niet hoger wordt dan drie meter en heel kleine kastanjes produceert.

HOE HET WORDT BEHEERD

Het beheersplan biedt waarborgen voor de natuurlijke evolutie van het gebied (dat heet ‘integraal’ beheer). Het beperkt het onderhoud tot veiligheidsingrepen (snoeien of vellen van gevaarlijke bomen langs de paden) en regelmatige schoonmaak van de waterpartijen om te verhinderen dat ze dichtslibben. Daarbij horen ook een jaarlijkse hooibeurt voor de weiden in de herfst zodat er opnieuw een bosachtige plantengroei komt, en herstellingen aan meubilair, afsluitingen en pontons.

Het dode hout blijft ter plekke. Het ligt aan de voet van de bomen of is bedekt met een laag bladeren, en dient als schuilplaats voor de fauna en als voedingsbodem voor verschillende soorten paddenstoelen. Langs de Borreweg, in het braakland van de Kriekenput, wordt de Japanse duizendknoop elk jaar uitgetrokken om te verhinderen dat deze invasieve exotische soort verder woekert lokale plantenvariëteiten verdringt.

Het domein van Kinsendaal-Kriekenput vormt een belangrijke schakel in het Brusselse blauwe netwerk. Een deel van de vroegere vijver is heraangelegd. Bovendien wordt de Geleytsbeek, die vroeger – voor ze het reservaat binnenstroomde – in het rioleringsnet terecht kwam, nu door een gescheiden loop naar de Groelsbeek gestuurd, die open door het reservaat stroomt.

GROENE RUIMTEN IN DE BUURT

Ten noordwesten: het Horzelveld en Keyenbempt.

Ten noordoosten: het Broekdomein.

Ten oosten: het Engelandplateau, het Papenkasteel, het kerkhof van Ukkel, het Sauvagèrepark en de Kauwberg.

Ten westen: het aanpalende eigendom van de tennisclub 'Le Roseau' dat ecologisch wordt beheerd.

Ten zuiden: Mirabellen- en Wildekersensquare.

Ten zuidoosten: het domein van het Pasteurinstituut, de bossen van Buysdelle en Verrewinkel.

Ten zuidwesten: het kerkhof van Sint-Gillis.

Oppervlakte: Kinsendaal : 7,5 hectare; Kriekenput : 1,5 hectaren; domein Herdies : ongeveer 1 hectare.

Typologie: natuurreservaat.

Eigenaar: Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Beheer: Leefmilieu Brussel – BIM.

Klassering: Kinsendaal en Kriekenput kregen op 26 juni 1989 het statuut van natuurreservaat. Het eerste domein is geklasseerd sinds 17 juni 1993 en het tweede sinds 28 april 1994.

PRAKTISCHE INFORMATIE

OPENINGSUREN

De groene ruimte is de hele dag toegankelijk.
Bostoezichters van de afdeling Bossen van Leefmilieu Brussel – BIM doen er regelmatig hun ronde.

INFORMATIE TER PLAATSE

Hebt u een vraag ? Wilt u een probleem signaleren ?
Neem **in noodgevallen** contact op met: Boswachtersdienst op 0497/599 362.
Leefmilieu Brussel – BIM: 02/775 75 75, info@leefmilieubrussel.be.

UITRUSTING

Houten observatiepontons, informatieborden aan de ingang, speeltuin, vuilnisbakken aan de ingangen.

INGANGEN

Het natuurreservaat Kinsendaal-Kriekenput heeft vijf ingangen: twee aan de Rietstraat en drie aan de Engelandstraat. De ingangen naar Kriekenput aan de Borreweg en Engelandstraat werden aangelegd in het project van de Groene Wandeling. Het Herdiesdomein is niet toegankelijk voor het publiek.

TOEGANKELIJKHEID VOOR PERSONEN MET BEPERKTE MOBILITEIT

De toegang tot de natuurreservaten is onmogelijk voor personen met beperkte mobiliteit.

OPENBAAR VERVOER

Tussen 2007 en 2009 voert de MIVB een grote herstructurering door van haar netwerk om de mobiliteit in Brussel te verbeteren. Tijdens deze periode gebeuren er ingrijpende veranderingen aan de lijnen. Wij vragen u naar de website van de [MIVB](#) te surfen om te weten welke lijnen van het openbaar vervoer dit reservaat aandoen.

Trein: Station Kalevoet.

MEER INFORMATIE

De brochure van Leefmilieu Brussel – BIM :

- Het natuurreservaat Kinsendaal
- Te bestellen op 02/775 75 75 of met een mailtje naar info@leefmilieubrussel.be.
- Meer informatie over [het architecturale patrimonium van het Gewest](#)
- Meer informatie over [het groene en blauwe netwerk](#).
- Meer informatie over [Natura 2000](#).
- Meer informatie over de [Groene Wandeling](#) die door het natuurreservaat loopt.

